

Makale Türü: Derleme Makalesi

**Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Yapılmış Mekânı Algılama Becerisi
Konulu Deneysel Çalışmalar Üzerine Bir İnceleme**

Fatma Zuhul EROL¹

*Bingöl Üniversitesi, Solhan Sağlık Hizmetleri MYO, Çocuk Gelişimi Prg.
Orcid id: 0000-0002-6939-2394*

Erdal AKPINAR²

*Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü
Orcid id: 0000-0002-5281-9785*

ÖZ

Mekânı algılama becerisi, yeni sosyal bilgiler öğretim programında yer alan en önemli becerilerden biridir. Bu çalışmanın amacı, bu beceriyle ilgili sosyal bilgiler eğitimi alanında Türkiye’de yapılan deneysel çalışmaların karakteristik özelliklerini ortaya koymaktır. Bu kapsamda öncelikli olarak konuyla ilgili alan yazında yer alan akademik nitelikli çalışmalar taranmıştır. DergiPark, Ulusal Tez Merkezi, TrDizin ve Google veri tabanlarında, belirlenen kriterlere uygun onbir araştırma tespit edilmiştir. Bunlardan üçü özgün araştırma makalesi, altısı yüksek lisans veya doktora tezlerinden üretilmiş makale, ikisi ise yüksek lisans tezidir. Söz konusu araştırmalara ait derlenen metinler incelenmiş, sınıflandırılmış ve analiz edilmiştir. Çalışmada içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırma bulguları beş ayrı tema altında gruplandırılmış ve yorumlanmıştır.

Anahtar kelimeler: Mekânı algılama becerisi, Öğretim teknolojileri, Sosyal bilgiler eğitimi, İçerik analizi

**A Review On Experimental Studies On The Ability To Perceive Space
Carried Out In The Field Of Social Studies Education**

ABSTRACT

The ability to perceive space is one of the most important skills in the new social studies curriculum. The aim of this study is to reveal the characteristics of experimental studies carried out in Turkey in the field of social studies on the subject. In this context, academically qualified studies included in the field article on the subject were scanned. Eleven studies have been identified in DergiPark, National Thesis Center, TrDizin and Google databases in accordance with the specified criteria. Three of them are original research articles, six are articles produced from master's or doctoral thesis, and two are master's thesis. The compiled texts of these researches were examined, classified and analyzed. Content analysis method was used in the study. The research findings were grouped and interpreted under five different themes.

Keywords: Ability to perceive space, Teaching technologies, Social studies, Content analysis.

¹ Sorumlu yazar: Öğr. Gör. Fatma Zuhul EROL, fzerol@bingol.edu.tr, 0(426) 216 0012/ 3837

² Prof. Dr. Erdal AKPINAR, eakpinar@erzincan.edu.tr, +90 446 224 3032/ 40264

Giriş

İnsan, sosyal ve hareketli bir varlıktır. Geniş bir çevrede yaşamakta, hayatı boyunca onlarca farklı mekânda bulunmakta, hatta yeni mekânlar inşa etmektedir. Esasen tek başına bu durum bile, mekânı algılama becerisinin gerekliliğini açıklamak için yeterlidir. Mekân, insanın günlük deneyimlerini ve faaliyetlerini gerçekleştirdiği ve tecrübe ettiği yerdir (Tümertekin ve Özgüç, 2004). İnsanlar, yalnızca yaşadıkları ve gördükleri mekânlarla değil, diğer insan ürünü olan sosyal mekânlar ile de etkileşimde bulunurlar (Tuan, 2003). Şüphesiz insanlar, yaşadıkları mekânları tanıdıkları oranda bilebilirler (Merç, 2011).

Mekân algısı üzerine yapılan ilk çalışma, 18. yüzyıl düşünürlerinden Berkeley'e aittir. "Varlık, algılanmaktır" sözü ona aittir. Berkeley, ağ tabakasındaki görüntünün iki boyutlu olmasından hareketle, nesnelere arasındaki mekân ilişkisinin öğrenme yoluyla kurulduğunu öne sürmüştür (Ana Britannica, 1993). Eğitim alanında Türkiye'de konuyu ilk ele alan araştırmacılardan biri "Coğrafya eğitiminde görselleştirmenin önemi: mekânsal algılamaya pedagojik bir bakış" isimli çalışmasıyla Taş olmuştur (Güler, 2010). Herhangi bir mekânla ilgili temel bilgilerin öğrenilmesi, günlük işleri kolaylaştırır. Kişinin günlük hayatta sıklıkla kullandığı yolları ve yönleri tanıması, bulunduğu yerin konumunu bilmesi ve zihnine kodlaması mekânı algılama becerisi ile yakından ilgilidir. Özellikle öğrencilerin gündelik yaşamlarında bir yere giderken en ekonomik ve en kısa güzergâhı kullanabilmeleri, mekânlar arasında ilişki kurabilmeleri ve yerleşimleri algılayabilmeleri yaşadıkları çevre ile uyum sağlayabilmeleri açısından büyük önem arz etmektedir (Öcal, 2007).

Okullarda, öğretim süreçlerinde öğrencilere çeşitli beceriler kazandırılması hedeflenmektedir. Bu beceriler ilerleyen süreçte meslek yaşamının ve hayatın önemli bir parçası haline gelir (Ünlü ve Yıldırım, 2017). Sosyal Bilgiler, öğrencileri hayata hazırlayan temel derslerden biridir. Bu dersin temel öğretilerinden biri olan mekânı algılama becerisi, bireyi ekonomik ve sosyal yönden kuşatan tüm çevresini doğru bir şekilde anlamlandırabilmeyi ifade eder. Öğrencilerden yaşadıkları mekânları tanıması, başta yakın çevreleri olmak üzere doğal ve beşeri çevre unsurlarını algılaması ve bunlar arasında ilişki kurabilmesi beklenir. Mekânı algılama becerisi sayesinde, öğrencilerin yaşadıkları ortamlarda yer alan coğrafi unsurları içselleştirmesi ve ihtiyaç duyduklarında bunları kullanabilmesi amaçlanmaktadır (Öcal, 2007).

Mekân bilgisinin oluşmasında sosyal bilgiler ve coğrafya dersleri hayati öneme sahiptir. Bu dersler aracılığı ile öğrencilerin bütüncül bir çevre anlayışına sahip olmaları ve mekân hakkında bilinç düzeylerinin artırılması sağlanmaktadır (Aktürk, Yazıcı ve Bulut, 2013). Kazanılan bu beceriler ile öğrencilerin programda yer alan konuları aktif, anlamlı ve kalıcı olarak öğrenmeler sağlanmaktadır (Çelikkaya, 2011).

Türk eğitim sisteminde 2005 yılında çok kapsamlı bir yenilenme yaşanmış, yapılandırmacı modele geçişle birlikte öğretim programları da değişmiştir (Çelikkaya, 2011). Mekânı algılama becerisi ise ilk kez bu programda ifade edilmiştir. Söz konusu beceri programda; "Öğrencinin dünyayı ve yaşadığı çevrenin coğrafi özelliklerini bilmesi suretiyle doğal çevre ve insanlar arasındaki ilişkiyi açıklar" şeklinde ifade edilmiştir. Program 2017 yılında güncellenmiştir. 2005 programında genel amaçlar içinde yer alan mekânı algılama becerisi, 2017 yılı programında özel amaçlar içerisinde gösterilmiştir. "Öğrencinin yaşadığı çevre ile dünyanın genel coğrafi özelliklerini tanımak suretiyle insanlar ve çevre arasındaki etkileşimi açıklar ve mekânı algılama becerilerini geliştirir" şeklinde ifade edilmiştir (MEB, 2005a; MEB, 2005b ve MEB, 2017).

Yenilenen 2017 programında mekânı algılama becerisi yanında, 'mekânsal düşünme' ifadesi geçmektedir. Akbaş ve Sönmez'e göre; mekânsal düşünme; mekânı algılama becerisini de içine alan çok daha geniş kapsamlı bir kavramdır. Nitekim aynı araştırmacılar alan yazına dayalı olarak; mekânsal düşünmenin coğrafya ile birlikte pek çok bilimin konusu haline geldiğini, gündelik yaşamın ayrılmaz bir parçası olduğunu ifade etmişlerdir (2019: 42).

Bireylerin kendi yaşantısı ve farklı mekânlarla ilgili sahip oldukları bilgi ve imgelerin bireylerin yaşantılarıyla ilgili aldıkları kararları etkileme şekilleri, mekânsal algı olarak adlandırılabilir (Üztemur vd. 2018:296). Mekânı algılama becerisi bir sokağı, binayı, krokiyi ya da alanı zihinde canlandırabilme becerisi olarak kabul edilir. Bu becerilerin geliştirilmesinde harita, küre ve atlas gibi gereçler yoğun bir şekilde kullanılmaktadır. Öğrencilerin mekânı algılama becerilerinin gelişmesine bağlı olarak harita ve şekilleri doğru okumaları ve mekânla ilgili bilgilerden yararlanmak suretiyle doğru çizim yapabilmeleri mümkün olmaktadır. Bu beceriyi kazanan öğrenciler, varlıkların ve nesnelerin birbirleriyle olan ilişkilerini kolayca kavrayabilen, coğrafi kavramları algılayan, bunlar arasında neden-sonuç ilişkisi kurabilen bir niteliğe sahiptirler (MEB, 2005a).

Mekânı algılama becerisi ile ilgili yapılmış çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Ablak ve Aksoy (2018) mekânı algılama becerisine yönelik öğrenci algılarını ölçmüş, Merç (2017) ise öğretmen adaylarının mekân bilşi ve harita okuma becerisinin düzeyini analiz etmiştir. Bunların yanında Üztemur, Dinç ve Acun (2018) gerçek mekân ziyaretleri ile öğrencilerin becerilerinin gelişim seyrini incelemişlerdir. Ayrıca Eğitsel bilgisayar oyunu ile desteklenen tarihi olaylar özelinde, öğrencilerin mekânı algılama ve zihin haritalarının geliştirilmesine yönelik çalışmaların olduğu görülmektedir (Aydoğan ve Karabağ, 2020).

Tespitlerimize göre, mekânı algılama becerileriyle ilgili yapılan araştırmaların bulgularını ve sonuçlarını karşılaştırmalı olarak analiz eden herhangi bir bilimsel çalışma bulunmamaktadır. Alan yazındaki bu boşluğun, kısmen de olsa tarafımızdan yapılan bu araştırma ile doldurulacağı kanaatindeyiz. Çalışmanın amacı, Türkiye’de sosyal bilgiler öğretimi alanında mekânı algılama becerisiyle ilgili yapılmış bilimsel çalışmaların karakteristik özelliklerini ortaya koymaktır. Bu kapsamda konuyla ilgili alan yazın taranmış, yapılan araştırmalar tespit edilmiş, metinler derlenmiş ve incelenmiştir. Söz konusu metinler şu dört kritere göre belirlenmiştir:

- Sosyal bilgiler eğitimiyle ilgili olması
- Mekân algısı becerisiyle ilgili olması
- Deneysel olması
- Güncel bir çalışma (son 10 yılda yapılmış) olması.

Belirlenen metinler aşağıda listelenen sorular ekseninde içerik analizine tabi tutulmuştur:

- Mekân algısı becerisi ile ilgili araştırmalar hangi konulara yoğunlaşmıştır?
- Mekân algısı becerisi ile ilgili çalışmalarda hangi araştırma yöntemleri kullanılmıştır?
- Öğretmen ve öğretmen adaylarının mekân algısı becerisi ile ilgili görüşleri nelerdir?
- Öğrencilerin mekân algısı becerisi ile ilgili görüşleri nelerdir?
- Öğretmen ve öğrencilerin mekân algısı becerisi eğitimi konusunda sosyal bilgiler programına ilişkin görüşleri nelerdir?
- Mekân algısı becerisi ile ilgili araştırmaların bulguları hangi temaları içermektedir?

Yöntem

Araştırma Deseni

Araştırma, nitel desenli olarak tasarlanmıştır. Nitel araştırmalarda doküman analizi, görüşme ve gözlem gibi nitel veri toplama teknikleri kullanılmaktadır. Olaylar doğal ortamlarında bütüncül ve gerçekçi bir şekilde ortaya koyulmaya çalışılır (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

Veri Toplama Süreci

Araştırma verileri doküman analizi tekniği ile belirlenmiştir. Bu teknikte konuyla ilgili bilgi ve belgeler derinlemesine incelenir ve böylece zengin bir veri birikimi elde edilmeye

çalışılır. Mekânı algılama becerisi ile ilgili olarak yazılmış toplam 49 bilimsel metne ulaşılmış ve doküman analizi tekniği ile incelenmiştir. Bunlardan 38'i elenmiş, çalışmanın amacına uygun olan 11 araştırma metni üzerinde karar kılınmıştır. Söz konusu 11 deneysel araştırma metni, 2010-2020 arası on yıllık dönemde ulusal ve uluslararası hakemli dergilerde yayımlanan makalelerden ve YÖK'e kayıtlı tezlerden oluşmaktadır.

Verilerin Analizi

Araştırmada içerik analizi tekniği kullanılmıştır. İçerik analizi, bulguların kendi içinde anlamlı şekilde sınıflandırılması ve birbiriyle karşılaştırmalı analizi yapılarak kuramsal sonuçlara ulaşılması aşamalarını içeren bir nitel veri analizi yöntemidir (Cohen, Manion & Morrison, 2007). İçerik analizinde veriler derin bir işleme tabi tutulur, böylece betimsel analizde fark edilemeyen kavramlar ve temalar keşfedilebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

Bulgular ve Yorum

İncelenen çalışmalardan 9'u araştırma makalesi, 2'si ise yüksek lisans tezidir. Araştırma makalelerinden 3'ü özgün çalışma, diğerleri ise doktora (4 adet) ve yüksek (2 adet) lisans tezlerinden üretilmiş yayınlardır. Bu verilerden hareketle, sosyal bilgiler öğretimi mekânsal algılama becerileri alanında nispeten az sayıda akademik çalışmanın yapıldığını söylemek mümkündür.

Tablo 1. Mekânı Algılama Becerisi Konulu Akademik Yayınlar ve Bunlara Ait Anahtar Kelimeler Listesi

No	Araştırma Adı	Anahtar Kelimeler
1	Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Mekânı Algılama Becerisine İlişkin Öğrenci Algılarının İncelenmesi	Algı, beceri, mekânı algılama, metafor, sosyal bilgiler
2	Müzeler ve tarihi mekânlarda uygulanan etkinlikler aracılığıyla öğrencilerin sosyal bilgilere özgü becerilerinin geliştirilmesi	Müze ve tarihi mekânlarla eğitim, tarihsel empati, zaman ve kronolojiyi algılama, sosyal bilgiler, değişim ve sürekliliği algılama, mekânı algılama, sosyal katılım, gözlem
3	Sosyal bilgiler dersinde animasyon ve dijital harita kullanımının öğrencilerin mekânı algılama becerilerine yönelik etkileri	Mekânı algılama becerisi, dijital haritalar, sosyal bilgiler, animasyonlar
4	Sosyal bilgiler ve okul öncesi öğretmenliğinde eğitim gören öğrencilerin mekân bilişi ve harita okuma becerisi	Okul Öncesi Öğretmenliği, Harita Okuma Becerisi, Mekân Bilişi, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, İlköğretim
5	Mekânsal Düşünmenin Türkiye'de Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Yeri Ve Öğretmenlerin Bu Beceri Hakkındaki Görüşleri	Mekânsal düşünme, öğretmen görüşleri, mekân, Sosyal Bilgiler Eğitimi
6	Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Harita ve Yön Okuryazarlığına İlişkin Kavramları Anlama Düzeyleri ve Kavram Yanılgıları	Harita ve Yön Okuryazarlığı Becerisi, Sosyal Bilgiler Öğretimi, Sosyal Bilgiler
7	Sınıf Öğretmeni Adaylarının Mekânsal Biliş Yeterliliklerine İlişkin Düşünceleri	Mekân, Mekânsal Biliş, Mekânsal Beceriler, Rota Bilgisi, Sınıf Öğretmeni Adayı
8	Eğitsel Bilgisayar Oyunu ile Desteklenmiş Tarih Öğretiminin Öğrencilerin Mekânı Algılama ve Kronolojik Düşünme Becerilerine Etkisi	Mekânı algılama, eğitsel bilgisayar oyunu, kronolojik düşünme, Tarih öğretimi
9	Mekânı Algılama ve Zihin Haritalarının Geliştirilmesi Üzerine Bir Araştırma	Mekânı algılama, zihin haritası, algı, ortaokul

10	Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Mekânı Algılama Becerisinin Geliştirilmesi Hakkında Öğretmen Görüşleri	Anahtar kelimelere yer verilmemiştir (Tez)
11	Altıncı Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının Mekânı Algılama Becerisi Bakımından İncelenmesi	Anahtar kelimelere yer verilmemiştir (Tez)

Sosyal Bilgiler öğretimi dersi mekânı algılama becerisi konulu yayınların anahtar kelimeleri Tablo 1’de gösterilmiştir. Akademik yayınlarda ortalama olarak 5 anahtar kelimeye yer verilir. İncelenen yayınlardan beşinde 4, üçünde 5, birinde 8 anahtar kelimenin kullanıldığı görülmektedir. Yüksek lisans tezi niteliğindeki 2 yayında ise anahtar kelime listesi bulunmamaktadır. Diğer yandan, 6 ayrı yayında *sosyal bilgiler öğretimi*, *sosyal bilgiler*, *sosyal bilgiler öğretmenliği*, *sosyal bilgiler eğitimi* anahtar kelimeleri yer almaktadır. Mekânı algılama becerisiyle ilgili olarak ise; *mekânı algılama*, *mekân*, *mekânsal biliş*, *mekânsal beceriler*, *mekânsal düşünme*, *mekân bilişi*, *mekânı algılama becerisi*, *mekânı algılama* gibi anahtar kelimelerin kullanıldığı görülmektedir (Tablo 1).

İncelememize konu olan 11 bilimsel araştırmaya dair tespit ettiğimiz bazı yapısal özellikler söz konusudur. Bunlar; yazar, çalışma konusu, araştırma yöntemi, veri toplama aracı, ölçek, veri analiz tekniği ve örneklem başlıkları altında gruplandırılmış ve tablolandırılmıştır (Tablo 2).

Tablo 2. Mekânı Algılama Becerisi Konulu Araştırmaların Yapısal Özellikleri

No	Yazar	Konu	Yöntem	Veri Top. Aracı	Ölçek	V. Analiz Tek.	Örneklem
1	Ablak & Aksoy (2018)	Mekânı algılama Becerileri	Nitel	Metafor Doküman top. Mülakat	Metafor formu Mülakat formu	İçerik analizi Metafor analizi Betimsel analiz	Maksimum çeşitlilik örnekleme 8.Sınıf (n=590) öğrenciler
2	Üztemur, Dinç & Acun (2018)	SBÖBG	Nitel	Gözlem Mülakat Yazılı kayıtlar	Mülakat formu	İçerik analizi Doküman analizi	Örnekleme yöntemi belirtilmemiş 7.sınıf (n=36) Öğrenciler
3	Aktürk, Yazıcı & Bulut (2013)	Dijital haritalar, Mekân algısı	Nicel	Başarı Testi	Derleme ölçek	Betimsel analiz Mann Whitney U Wilcox	Örnekleme yöntemi belirtilmemiş 6.sınıf (n=50) Öğrenciler
4	Merç (2011)	Mekân bilişi, Harita okuma becerisi	Nicel	Anket formu	Derleme	Betimsel analiz Faktör analizi ANOVA t Testi	Örnekleme yöntemi belirtilmemiş 1 ve 4 sınıf öğrencileri Öğretmen aday öğrencileri (n=113)
5	Baloğlu Uğurlu & Aladağ (2015)	Mekânsal düşünme	Nitel	Mülakat	Derleme	İçerik analizi Betimsel analiz	Tesadüfi örneklem Öğretmenler (n=12)

6	Kuzey & Değirmenci (2019)	Harita ve yön okur-yazarlığı	Nitel	Mülakat	Derleme	İçerik analizi	Örnekleme yöntemi belirtilmemiş 1.ve 2.sınıf Öğretmen adayları (n=102)
7	Köşker (2012)	Mekânsal biliş yeterlilikleri	Nicel	Anket	Derleme	Betimsel analiz Faktör analizi ANOVA t Testi	Örnekleme yöntemi belirtilmemiştir Sınıf öğretmeni adayları (n=263)
8	Aydoğan & Karabağ (2020)	Mekânı algılama Kronolojik düşünme	Nitel	Eğt. Biliş. oyunu, Anket, Araş. günlüğü	Oyun tasarımı Mülakat formu	Gözlem Betimsel analiz	Ölçüt örnekleme 11.sınıf öğrencileri (n= 34)
9	Akengin & Ayaydın (2017)	Mekân algısı, Zihin haritaları	Nitel	Kroki çizimleri	Kroki formları	İçerik analizi Betimsel analiz	Örnekleme yöntemi belirtilmemiş 6.sınıf (n=13)
10	Safi (2010)	Mekânı algılama	Nitel Nicel	Anket Mülakat	Derleme	Betimsel ve içerik analizi	Örnekleme yöntemi belirtilmemiş
11	Baduroğlu (2018)	Mekânı algılama	Nitel	Doküman	Hazır	İçerik analizi Betimsel analiz	Örnekleme yöntemi belirtilmemiş 6.sınıf ders kitabı

SBÖBG: Sosyal Bilgilere özgü becerilerin geliştirilmesi, **N:**Örneklem, **PA:** parametrik analiz

İncelenen yayınların tamamının konusu doğrudan (9 metin) veya dolaylı (2 metin) olarak mekânı algılama becerisiyle ilişkilidir. Araştırmaların 1'inde karma desen, 10'unda ise nitel araştırma yönteminin kullanıldığı görülmektedir. Kuşkusuz bu durum oldukça dikkat çekicidir. Diğer sosyal bilgiler eğitimi konularına göre, nicel olarak çalışmaya en uygun konulardan biri olan mekânı algılama becerisinin niçin ağırlıklı olarak nitel çalışıldığı merak konusudur. Diğer yandan araştırmalarda başta anket ve mülakat olmak üzere, çok çeşitli veri toplama araçlarının ve ölçeklerin kullanıldığı görülmektedir. Benzer bir çeşitlilik, veri analiz teknikleri bakımından da geçerlidir. Başta betimsel analiz ve faktör analizi olmak üzere, araştırmalarda farklı analiz teknikleri kullanılmıştır. Araştırmalarda üzerinde çalışılan örneklem de birbirinden oldukça farklıdır. Nitekim 4'ünde ortaokul öğrencileri, 1'inde lise öğrencileri, 6'sında ise öğretmenler veya öğretmen adayları örneklem olarak kullanılmıştır. Tüm bunlar yapılan araştırmaların birbirlerinden oldukça farklı karakteristik özelliklere sahip olduğunu göstermektedir. Yani homojen olmaktan uzak, heterojen bir nitelik arz etmektedir.

Araştırmada 11 metin analiz edilmiş, elde edilen bulgular 5 ayrı tema altında gruplandırılmıştır. Bunlar; öğretim teknolojileri, öğretim programı, günlük hayatta uygulanabilirlik, mekân biliş algısı ve harita okuryazarlığı, öğretmen ve öğrenci görüşleridir. Yayınların temalara dağılımı dengeli gözükmemektedir. Son on yıllık dönemde (2010-2020) yılda ortalama 1 yayın yapıldığı, 2014 ve 2016 yıllarında hiç yayın yapılmadığı, 2018 yılında ise yayın sayısında belirgin bir artış (3 yayın) olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 3).

Öğretim Teknolojileri

Hızla değişen ve gelişen dünyada, nitelikli nesiller yetiştirebilmek için teknolojiyi etkili bir şekilde kullanmaya ihtiyaç vardır. Mekânı algılama becerilerinin öğrencilere kazandırılması hususunda, teknolojik cihaz ve araçların kullanımına yönelik olarak son on yılda Türkiye’de yapılan deneysel nitelikli araştırmalarda (Aydoğan ve Karabağ, 2020; Aktürk, Yazıcı ve Bulut, 2013) aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- Konular işlenirken dijital harita ve animasyon kullanılması, öğrencilerin akademik başarı düzeyini artmıştır.
- Kontrol ve deney grubunda yer alan öğrencilerin başarı puanları açısından deney grubu lehine çok anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Araştırmacılar bu durumu, dijital harita ve animasyon kullanımının öğrencilerdeki akademik başarı ve mekânı algılama becerisini artırmasına bağlamışlardır.
- Öğretmenlerin derslerde konularla ilgili çeşitli dijital ve teknolojik görseller kullanması, öğrencilerin mekânı algılama becerisini önemli derecede arttırmaktadır.
- Oyun programlarının Milli Mücadele dönemine dair yerleri ve mekânları anlama ve harita üzerinde gösterebilme becerisini olumlu yönde etkilediği görülmüştür.
- Harita yorumlama becerisini etkilediği görülmektedir.
- Eğitsel oyunların öğrencilerin tarihsel mekânların önemini kavramalarına ve oyunlarda geçen mekânlar ile Milli Mücadele dönemi arasında ilişki kurmalarına yardımcı olduğu ifade edilmektedir.
- Derslerde teknolojik araçların kullanılması, etkili ve kalıcı öğrenme sağlamaktadır.

Tablo 3. Mekânı Algılama Becerisiyle İlgili Akademik Yayınların Temalarına Göre Dağılımı

Temalar	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Toplam
Öğretim teknolojileri				1							1	2
Öğretim programı						1			1			2
Mekân biliş algısı ve harita okuryazarlığı		1	1							1		3
Günlük hayatta uygulanabilirlik								1	1			2
Öğretmen ve öğrenci görüşleri	1								1			2
Toplam	1	1	1	1	0	1	0	1	3	1	1	11

Öğretim Programı

Mekânı algılama becerisinin sosyal bilgiler dersi öğretim programına ne kadar yansıdığını belirlemeye yönelik deneysel araştırmalar oldukça azdır. Bu kapsamda incelenen araştırmaların (Baduroğlu, 2018; Baloğlu Uğurlu ve Aladağ, 2015) belli başlı sonuçları şunlardır:

- Mekânsal düşünme boyutlarının Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan kazanımlara göre dengesiz bir dağılım gösterdiği; bazı boyutlara daha sık yer verilirken (ilişkilendirme, etki, bölgesellik), bazı boyutlara ise (geçiş, hiyerarşi) hiç yer verilmediği tespit edilmiştir.

- Araştırmalarda mekânsal düşünme hakkında görüşü sorulan öğretmenler; öğrencilerin gerçek mekânla etkileşiminin sağlanması, yakın çevrelerini tanınması, öğretimde yakından uzağa ilkesinin uygulanması şeklinde görüş bildirmişlerdir.
- Katılımcıların mekânsal düşünme becerisini geliştirmede teknolojik araçlardan faydalandıkları, akıllı tahta, projeksiyon, video ve animasyon kullanarak işlenen konuları somutlaştırdıkları anlaşılmaktadır.
- Katılımcıların teknolojik materyallerle birlikte, en çok harita ve basılı materyal (resim ve fotoğraf) kullandıkları raporlanmıştır.
- Katılımcıların mekânsal düşünme becerisini kazandırmak için, özel ve sistemli bir yöntem tercih etmedikleri tespit edilmiştir.
- Ders kitabı içeriği ile mekânı algılama becerisine ait kazanımlar arasında tutarlılık olduğu tespit edilmiştir.
- Mekânı algılama becerisi kazanım ve konularının, aynı sınıfta okutulan matematik, fen bilgisi ve teknoloji dersleriyle ilişkilendirildiği belirlenmiştir.
- Öğretim ilkelerine uygunluk açısından somuttan soyuta, yakından uzağa, bilinenden bilinmeyene kurallarına riayet edildiği görülmüştür. Ayrıca şema, düzey, soyutlama, yordama ve materyal belirleme ilkelerine uygun olduğu sonucuna varıldığı belirtilmiştir.

Bulgulara göre; ders kitaplarında yer alan mekânı algılama becerisi ile ilgili konu ve kazanımların sayısının artırıldığı söylemek mümkündür. Derslerde küre, harita, projeksiyon cihazı ve akıllı tahta gibi araç ve materyallerin kullanılmasının mekânsal düşünme becerilerine katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Mekân Biliş Algısı ve Harita Okur Yazarlığı

Farklı bölümlerde öğrenim görmekte olan Eğitim Fakültesi öğrencilerinin mekân algısı ve harita okuryazarlığı becerilerini (Köşker, 2012; Merç, 2011; Kuzey ve Değirmenci; 2019) tespit etmek amacıyla yapılmış deneysel araştırmalardan elde edilen sonuçlar şöyledir:

- Sosyal bilgiler öğretmenliği öğrencilerinin harita okuma ve bilişi becerileri gelişmiştir.
- Dördüncü sınıf sosyal bilgiler öğretmenliği öğrencilerinin harita okuma ve mekânı algılama becerileri, diğer sınıflara göre çok daha fazla gelişmiştir.
- Mekânı algılama, harita okuma ve kroki çizme becerileri açısından erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha başarılı olduğu görülmüştür.
- İl merkezinde yaşayan öğrencilerin mekânı algılama ve harita okuma becerilerinin, diğer yerleşim yerlerinde yaşayan öğrencilere göre daha gelişmiş olduğu sonucuna varılmıştır.
- Öğretmen adaylarının kroki çizebilme becerisi hakkında kendilerini yeterli görmediği ve doğru bir şekilde yol tarif edemedikleri anlaşılmıştır.
- Katılımcıların mekânsal becerisi ile yaş ve yaşanan mekân değişkenleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir.
- Katılımcı öğretmen adaylarının lejant, ölçek ve yön bilgi düzeylerinin orta; yön, yön tarif etme, yön bulma, harita, enlem ve boylam bilgi düzeylerinin ise düşük olduğu saptanmıştır.
- Katılımcı öğretmen adaylarının yön, boylam, enlem, kuzey ve güney kavramlarını yanlış çoğunlukla yanlış olarak cevaplandıkları görülmüştür.

Günlük Hayatta Uygulanabilirlik

Öğrencilerin mekânı algılama becerilerini geliştirmek amacıyla müzeler ve tarihi mekânlardan yararlanmaya yönelik etkinlikler tasarlayan ve uygulayan araştırmacıların (Akengin ve Ayaydın, 2017; Üztemur, Dinç ve Acun, 2018) yapmış oldukları deneysel çalışmalarda elde ettikleri başlıca sonuçlar aşağıya çıkarılmıştır:

- Etkinlikler aracılığıyla öğrencilerde mekânı algılama becerisinin geliştiği görülmüştür.
- Etkinliklere katılan öğrencilerin tamamı, çizdikleri ilk krokilerde günlük temel ihtiyaçları karşılamak için kullandıkları kırtasiye, market, fırın ve okul gibi mekânlara yer vermişlerdir. Öğrencilerden bazılarının ise krokilerinde daha fazla mekâna yer verdiği görülmektedir. Bunlar, akademik başarısı yüksek erkek öğrencilerdir. Başarılı erkek öğrencilerin mekânı algılama düzeylerinin daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.
- Katılımcıların çizdikleri ikinci krokilerde, birinci krokilerdeki unsurlardan farklı mekânlara yer verdikleri, mekân sayısını artırdıkları ve çevreye doğru yaydıkları görülmüştür. Akademik başarısı yüksek katılımcıların mekânı algılama düzeyleri yüksektir. Bu durum kroki çiziminde çevreye doğru genişleme hızlarından ve çok daha fazla mekânı kodlamalarından anlaşılmaktadır.
- Öğrencilerin gezip gördükleri mekân sayısı arttıkça, kroki çizme becerilerinin geliştiği düşünülmektedir. Bunun tersi de mümkündür. Yani kroki çizme sayısı arttıkça, mekânı algılama becerisi de gelişmektedir.

Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri

Ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin mekânı algılama becerisinin (Ablak ve Aksoy, 2018) ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin mekânı algılama becerisi hakkındaki görüş ve önerilerinin (Safi, 2010) araştırıldığı deneysel çalışmaların sonuçları şöyledir:

- Araştırma örneğinde yer alan katılımcılar tarafından 154 geçerli metafor üretilmiştir.
- Mekânı algılama becerisiyle ilgili olarak üretilen metaforlar ile çizilen resim ve karikatürlerden hareketle, katılımcıların mekânı algılamayı ‘başarıya ulaşmak için fiziksel ve zihinsel faaliyette bulunmak’ olarak betimledikleri tespit edilmiştir.
- Araştırmanın katılımcıları mekân algısını, ‘anlama açısından araç görevi gören’ şeklinde nitelendirmişlerdir.
- Katılımcıların mekân algısını GPS, cep telefonu, navigasyon ve pusula gibi yol gösterici araçlara benzettiği saptanmıştır.
- Katılımcıların mekânı algılamayı ‘sonradan başarı sağlayan’ bir süreç olarak değerlendirdikleri görülmüştür.
- Mekânı algılama becerisi konusunda öğrenci algılarında belirli yanlışların olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcı öğretmenlerin mekânı algılama becerilerinin yeterli düzeyde olduğu anlaşılmıştır.
- Katılımcıların mekânı algılama ile ilgili konuları genellikle konuyu bilen birilerinden ve internet kaynaklarından öğrendikleri tespit edilmiştir.
- MEB’in hizmet içi eğitim ve seminerlerinde mekân algısıyla ilgili yeterli bilgilendirme yapılmadığı saptanmıştır.
- Katılımcı öğretmenlerin mekânı algılama becerisinin geliştirilmesi için kitap, dergi vb. yayınları takip etmedikleri, bunun nedeni olarak ilgili yayınların azlığından şikâyetçi oldukları görülmüştür.
- Katılımcılar mekânı algılama becerilerinin geliştirilmesinde en etkili yöntemin uygulamalı ve yaşayarak öğrenme olduğunu belirtmişler, bu kapsamda gezi ve gözlem çalışmalarının daha fazla yapılmasının gerekliliğine dikkat çekmişlerdir.
- Mekânı algılama becerisinin geliştirilmesi için, eğitim kurumlarında yeterli araç ve gerecin olmadığı ifade edilmiştir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu çalışmada, Türkiye’de 2010-2020 yılları arasında sosyal bilgiler eğitimi alanında mekânı algılama becerisi konusunda yapılmış deneysel çalışmalar incelenmiştir. Söz konusu

çalışmalarda araştırmacılar tarafından konunun farklı yönleri ve özellikleriyle ele alındığı görülmüştür. Bu farklı yönler ve özellikler tarafımızdan beş farklı tema altında gruplandırılmıştır. Bu temalar; mekân algılama, teknolojik cihaz ve araçların kullanımı, öğretim programı, günlük hayatta uygulanabilirlik, mekân biliş algısı ve harita okuryazarlığıdır. Çalışmada bunların her birine ait elde edilen bulgulara yer ver verilmiş ve yorumlanmıştır. Bunun yanında üzerinde araştırma yapılan bilimsel yayınların konuları, araştırma yöntemleri, örneklemi, veri toplama ve analiz etme teknikleri tasnif edilmiş ve değerlendirilmiştir. Böylece, alan yazındaki mekân algısı becerileriyle ilgili son dönemde yapılan çalışmalar derli toplu bir şekilde içerik analizine tabi tutulmuş, konuyu bütün olarak görebilme olanağı ortaya çıkmıştır.

Tespitlerimize göre mekân algılama becerisinin geliştirilmesinde yaparak ve yaşayarak öğrenme yaklaşımı etkili olmaktadır. Bunun için farklı ve çokça mekân deneyimi yaşamak, gezmek, görmek ve gözlemlemek gerekir. Bu ihtiyaç, öğrenciler açısından olduğu gibi, öğretmenler açısından da geçerlidir. Bu bağlamda öğretmenlerin hizmet içi eğitim ve seminer uygulamalarında gezi ve gözlem çalışmalarına daha fazla yer verilmesi ve konuyla ilgili bilimsel yayınları okumaya yönlendirilmeleri faydalı olabilir. Diğer yandan incelenen çalışmalarda mekân algısı becerisinin geliştirilmesinde en çok vurgulanan hususlardan biri de, başta haritalar olmak üzere dijital araç, gereç ve materyallerin etkin ve yoğun olarak kullanılması gerekliliğidir. Ancak eğitim kurumlarında bunun için yeterli alt yapı ve donanımın bulunmadığı ortak kanaat olarak ortaya çıkmaktadır.

Öğrencilerin mekân algısı becerisinin önemli bir yansıması sayılabilecek kroki çizme konusunda genel olarak yeterli oldukları gözlenmiştir (Akengin ve Ayaydın, 2017). Hiç kuşkusuz bu sevindirici bir durumdur. Buna karşın, öğretmen adaylarının kroki çiziminde kendilerine güvenmedikleri (Köşker, 2012) görülmektedir. Nitekim söz konusu öğretmen adaylarının, yol tarif etmekte zorlandıkları anlaşılmaktadır. Hiç kuşkusuz yarının öğretmeni olacak ve öğrencilerine mekân algılama becerisi öğretecek sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kendilerinin bu beceriden yoksun olmaları önemli bir sorundur.

Mekân algılama becerileri alanında pek çok öğrencinin çeşitli kavram yanılgılarına sahip olduğu görülmektedir (Ablak ve Aksoy, 2018; Kuzey ve Değirmenci, 2019). Bu durum, başta öğrenme ve bilgi kaynağı olmak üzere, çeşitli nedenlerden kaynaklanmış olabilir. Esas olan kavram yanılgısının oluşmasını önlemek, şayet bir şekilde oluşmuşsa, da vakit geçirmeden yanılgıyı düzeltmektir. Ayrıca incelenen çalışmalarda bazı katılımcıların lejant, enlem, boylam, ölçek, harita, yol ve yön tarif etme, yön bulma gibi konularda öğrenme güçlüğü çektiği görülmektedir. Araştırmacılar bu sorunların giderilmesi için, mekân algılama becerilerinin öğretiminde kullanılan öğretim yöntemlerinin gözden geçirilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu kapsamda öğrencilere konuyla ilgili çeşitli uygulamalar yaptırılmasının faydalı olacağı anlaşılmaktadır (Üztemur, Dinç ve Acun, 2018; Aktürk, Yazıcı ve Bulut, 2013; Baloğlu Uğurlu ve Aladağ, 2015; Aydoğan ve Karabağ, 2020, Safi 2010).

Üzerinde çalıştığımız araştırmaların bulgularına göre, cinsiyet değişkeni açısından erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre mekân algılama becerisi bakımından daha başarılı olduğu görülmektedir (Merç, 2011; Köşker, 2012; Akengin ve Ayaydın, 2017). Bu durumun günlük hayatta erkek öğrencilerin kız öğrencilerden daha fazla mekân tecrübesi yaşamasından ve ilgi dünyasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Konu, yapılacak yeni araştırmalarla etraflıca ortaya konulmalıdır. Mekân algılama becerisi hayatın genel akışı yanında pek çok alanda, özellikle de meslek seçiminde ve iş hayatında oldukça önemlidir. Kız ve erkek öğrenciler arasında olan bu farklılığın, hem ortaokul sonrası okul tercihlerinde, hem de ilerleyen süreçte meslek tercihlerinde göz önünde bulundurulması faydalı olacaktır.

Literatürde mekân algılama becerisi ile ilgili yayınlar son yıllarda nispeten artmış olsa da, yine de çalışma sayısı oldukça sınırlıdır. Örneğin incelenen yayınlar arasında eylem araştırması temelli müfredat geliştirme çalışmasının hiç yapılmadığı görülmektedir. Bu tespit, bu alanda yapılacak olası akademik ve mesleki çalışmalar için bir başlangıç olabilir. Diğer

yandan incelenen makale ve tezlerde, mekânı algılama becerisine ilişkin ölçme ve değerlendirme yaklaşım ve yöntemlerinin yeterince araştırılmadığı anlaşılmaktadır (Çepni, Kılcan ve Palaz, 2019). Bu ve benzeri konularda yapılacak yeni çalışmalar hem literatüre katkı sağlayacak, hem de yukarıda ifade edilen eğitim sorunlarının çözümüne yardımcı olacaktır.

KAYNAKÇA/REFERENCES

- Ablak, S. ve Aksoy, B. (2018). Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Mekânı Algılama Becerisine İlişkin Öğrenci Algılarının İncelenmesi. *Electronic Turkish Studies*, 13(11), 1-32.
- Akbaş, Y., ve Sönmez, F. (2019). Coğrafi Bilgi Sistemlerine (CBS) Dayalı Sosyal Bilgiler Öğretiminin 6. Sınıf Öğrencilerinin Mekânsal Düşünme Becerilerine Etkisi. *International Journal of Geography and Geography Education*, (40), 40-58.
- Akengin, H. ve Ayaydın, Y. (2017). Mekânı Algılama ve Zihin Haritalarının Geliştirilmesi Üzerine Bir Araştırma. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 0 (36) , 48-56.
- Aktürk, V., Yazıcı, H. ve Bulut, R. (2013). Sosyal bilgiler dersinde animasyon ve dijital harita kullanımının öğrencilerin mekânı algılama becerilerine yönelik etkileri. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 28, 1-17.
- Ana Britannica, İstanbul, Ana Yayıncılık, 1993, cilt 22, s. 215.
- Aydoğan, O. ve Karabağ, G.(2020). Eğitsel Bilgisayar Oyunu ile Desteklenmiş Tarih Öğretiminin Öğrencilerin Mekânı Algılama ve Kronolojik Düşünme Becerilerine Etkisi. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi (IJONASS)* , 4 (1) , 106-130.
- Baduroğlu, H. (2018). *Altıncı Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının Mekânı Algılama Becerisi Bakımından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Baloğlu Uğurlu, N. ve Aladağ, E. (2015). Mekânsal Düşünmenin Türkiye’de Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Yeri Ve Öğretmenlerin Bu Beceri Hakkındaki Görüşleri. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 32 (Temmuz), 22-42.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2007). *Research Methods in Education* (6th Edition). New York: Routledge.
- Çelikkaya, T. (2011). Sosyal Bilgiler Programında Yer Alan Becerilerin Kazandırılma Düzeyi: Öğretmen Görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(3), 969-990.
- Çepni, O, Kılcan, B, Palaz, T. (2019). Sosyal Bilgiler Taslak Programının (2017) Akademisyen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (50), 522-547.

- Çoban, O. ve Akşit, İ. (2018). 2005 ve 2017 Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının Öğrenme Alanı, Kazanım, Kavram, Değer ve Beceri Boyutları Açısından Karşılaştırılması. *Journal of History Culture and Art Research*, 7(1), 479-505.
- Güler,E. (2010). *Bazı Sosyo-Ekonomik ve Coğrafi Faktörlerin İlköğretim Üçüncü Sınıf Öğrencilerinin Mekân Algısına Etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan, 2.
- Köşker, N. (2012). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Mekânsal Biliş Yeterliliklerine İlişkin Düşünceleri. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 4(3), 161-173.
- Kuzey, M. ve Değirmenci, Y. (2019). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Harita ve Yön Okuryazarlığına İlişkin Kavramları Anlama Düzeyleri ve Kavram Yanılgıları. *Milli Eğitim Dergisi*, 48 (223), 207-230. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/milliegitim/issue/48112/609097>
- MEB (2005a) *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (4-5.sınıflar)*. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- MEB. (2005b). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi 6-7.sınıflar öğretim programı ve kılavuzu (Taslak Basım)*. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- MEB. (2017). *Sosyal Bilgiler Öğretim Programı*. Erişim: <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=155>, 05.10.2020.
- Merç, A. (2011). *Sosyal bilgiler ve okul öncesi öğretmenliğinde eğitim gören öğrencilerin mekân bilişi ve harita okuma becerisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Öcal, A. (2007). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde 6. Sınıf Öğrencilerinin Mekânsal Biliş Becerilerinin İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Safi, H. (2010). *Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Mekânı Algılama Becerisinin Geliştirilmesi Hakkında Öğretmen Görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Tümertekin, E. ve Özgüç N. (2004). *Beşeri Coğrafya: İnsan-Kültür- Mekân*. İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Tuan, Y. F. (2003). *Space and Place*. (3rd Edition). University of Minnesota Press.

Turan, R. (2018). 2017 İlkokul ve Ortaokul Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Üzerine Genel Bir Değerlendirme. *Ulusal Sosyal Bilimler Dergisi*, (19), 295-328.

Ünlü, M. ve Yıldırım, S . (2017). Coğrafya Dersi Öğretim Programına Bir Coğrafi Beceri Önerisi: Mekânsal Düşünme Becerisi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 0 (35) , 13-20. DOI: 10.14781/mcd.291018

Üztemur, S., Dinç, E., ve Acun, İ. (2018). Müzeler ve tarihi mekânlarda uygulanan etkinlikler aracılığıyla öğrencilerin sosyal bilgilere özgü becerilerinin geliştirilmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (46), 294-324.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.

Extended Summary

Introduction

People are social and active beings. They live in a large environment, have been in dozens of different places throughout their life, and even build new spaces. The place is where people realize and experience their daily lives and activities (Tümertekin and Özgüç, 2004). People interact not only with the places they live and see, but also with other human-made social spaces (Tuan, 2003).

Recognizing the ways and directions that a person frequently uses in a daily life, knowing the location of the place where he is and coding in his mind is closely related to the ability to perceive the space. It is especially important for students to be able to use the most economical and shortest route to a place, to establish relationships between places and to perceive settlements so that they can adapt to the environment they live in (Öcal, 2007). Social studies and geography lessons are of vital importance in the formation of spatial knowledge. Through these courses, it is ensured that students have a holistic understanding of the environment and their level of awareness about space is increased (Aktürk, Yazıcı and Bulut, 2013).

The ways in which the information and images individuals have about their own life and different places affect the decisions they make about their lives can be called spatial perception (Üztemur et al. 2018:296). The ability to perceive space is considered to be the ability to envision a street, building, sketch or space. In the development of these skills, tools such as maps, globes and atlas are used extensively. There are various studies on the ability to perceive space. Ablak and Aksoy (2018) measured students' perceptions about their ability to perceive space. Merç (2017) analyzed the candidate teachers' level of spatial awareness and map reading skills. In addition, Üztemur, Dinç, and Acun (2018) examined the progress of students' skills with actual site visits. In addition, it is seen that there are studies for the development of students' perception of space and development of mind maps, specific to the historical events supported by the educational computer game (Aydoğan and Karabakh, 2020).

According to our findings, there is no scientific study that analyzes the findings and results of researches on perception skills of space comparatively. In this context, the scope related to the subject was scanned during the summer period, the researches were determined, the texts were compiled and analyzed. While determining the mentioned texts; It has been paid attention that the texts are related to social studies education, to be related to the spatial perception skill, to be experimental and to have been made in the last 10 years.

The determined texts were subjected to content analysis within the framework of the questions listed below:

- What subjects do the researches on space perception skill focus on?
- Which research methods have been used in studies on space perception skill?
- What are the opinions of the teachers and candidate teachers about the place perception skill?
- What are the opinions of the students about the place perception skill?
- What are the opinions of teachers and students about social studies curriculum on space perception skills training?
- Which themes do the findings of the researches on space perception skill include?

Purpose

Space perception skill is one of the most important skills in the new social studies curriculum. The purpose of this study is to determine the characteristics of the experimental studies done Turkey in the field of teaching social studies related to this skill. In this context, the field related to the subject was scanned during summer, the studies were determined; the texts were compiled and examined.

Method

The research was designed with a qualitative pattern. The research data were determined by document analysis technique. A total of 49 scientific texts related to the ability to perceive the space were reached and analyzed using the document analysis technique. 38 of these texts were eliminated, and 11 research texts were decided to be suitable for the purpose of the study. These 11 experimental research texts consist of articles published in national and international refereed journals in the ten-year period between the years 2010-2020 and theses registered with YÖK (Higher Education Council). Content analysis technique was used in the research.

Results

The study revealed that the use of tools and materials such as globe, map, projection device and smart board in social studies lessons contributed to spatial thinking skills. It was observed that male students were more successful than female students in terms of perception of the place, map reading and drawing sketch skills. It was concluded that as the number of places visited by the students increased, their sketch drawing skills improved.

Conclusion and Implications

It was revealed that the learning by experiencing approach is effective in developing the ability to perceive the space. In the studies examined, it was concluded that the effective and intensive use of digital tools, and materials, especially maps, was found to improve the spatial perception skill.

